

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tiettyjen metsäkatoon ja metsien tilan heikkenemiseen liittyvien hyödykkeiden ja tuotteiden asettamisesta saataville unionin markkinoilla ja viennistä unionin ulkopuolelle sekä asetuksen (EU) N:o 995/2010 kumoamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tiettyjen metsäkatoon ja metsien tilan heikkenemiseen liittyvien hyödykkeiden ja tuotteiden asettamisesta saataville unionin markkinoilla ja viennistä unionin ulkopuolelle sekä asetuksen (EU) N:o 995/2010 kumoamisesta (U 12/2022 vp): Ympäristövaliokuntaan on saapunut tiedoksi jatkokirjelmä UJ 28/2025 vp — U 12/2022 vp.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- ympäristövaliokunta, YmVL 7/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Viktor Harvio, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Heidi Alatalo, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitussihteeri Joonas Huhtakangas, maa- ja metsätalousministeriö
- erikoistutkija Esa-Jussi Viitala, Luonnonvarakeskus
- tutkimusprofessori Anu Lähteenmäki-Uutela, Suomen ympäristökeskus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio julkaisi 21.10.2025 ehdotuksen COM(2025) 652 final Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen muutoksista liittyen EU:n metsäkatoasetuksen soveltamisen osittaiseen lykkäämiseen ja sisältömuutoksiin.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa asetuksen soveltamisen lykkäämistä ja sen toimeenpanon yksinkertaistamista. EU:n metsäkatoasetuksen uudet velvoitteet, tulkinnan epäselvyydet sekä komission tietojärjestelmään liittyvät haasteet ovat tehneet asetuksen toimeenpanosta monilta osin haastavaa. Tämä on aiheuttanut epävarmuutta asetuksen soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden, jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden keskuudessa. Asetuksen täytäntöönpanoa tulisi selventää ja varata riittävästi aikaa muutosten toimeenpanoon.

Epävarmuuksista ja haastavasta aikataulusta johtuen valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotuksesta poiketen kaikkia tahoja koskeva toimeenpanon lykkääminen vähintään vuodella olisi perusteltua. Valtioneuvosto pitää ongelmallisena, että monet suuret ja keskisuuret yritykset ovat komission aiempien ulostulojen perusteella olettaneet sääntelyn lykkääntyvän uudelleen ja valmistelleet toimeenpanoa nykyvaatimusten mukaisesti. Valtioneuvosto katsoo, että tasapuolisella, vähintään vuoden, lykkäyksellä varmistettaisiin, että kaikki tahot ovat paremmin valmistautuneita asetuksen toimeenpanoon. Lisäksi valtioneuvosto näkee, että toimeenpanoa voitaisiin sujuvoittaa yhdenmukaistamalla toimijoiden soveltamisen alkamisen aikatauluja.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että komission EUDR-tietojärjestelmä on toimintavarma metsäkatoasetuksen soveltamisen alkaessa, jotta järjestelmän mahdolliset ongelmat eivät aiheuttaisi kaupankäynnin häiriöitä, heikentäisi toimijoiden oikeusturvaa tai vaikeuttaisi toimivaltaisten viranomaisten tehtävien hoitamista.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä metsäkatoasetuksen tavoitteita globaalin metsäkadon ja metsien tilan heikentymisen vähentämiseksi sekä ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen torjumiseksi. Sääntelystä aiheutuvan taakan tulisi kuitenkin olla tasapainossa asetettujen tavoitteiden kanssa. Valtioneuvosto kannattaa asetuksen yksinkertaistamista ja katsoo, että asetukseen ehdotetut sisältömuutokset vähentäisivät jonkin verran asetukseen liittyvää hallinnollista taakkaa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että asetusta yksinkertaistettaessa vaikutukset hallinnollisen taakan kevenemiseen olisivat merkityksellisiä.

Valtioneuvosto voi tarvittaessa tukea myös muita asetukseen ehdotettavia muutoksia, jotka lisäävät sääntelyn joustavuutta ja/tai keventävät asetuksen toimeenpanoon liittyvää hallinnollista taakkaa heikentämättä kuitenkaan merkittävästi asetuksen tavoitteita. Valtioneuvosto korostaa, että asetuksessa olisi tärkeää ottaa huomioon tarkoituksenmukaisella tavalla niiden metsäisten maiden erityispiirteet, joissa riski asetuksen tarkoittamalle metsäkadolle on merkityksettömän alhainen ja joiden metsäpinta-ala on vakaa tai kasvussa.

Valiokunnan lausunto YmVL 23/2025 vp

Valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti hyvänä komission ehdotusta siitä, että asetuksen vaatimukset keskittyisivät tuotteiden ensimmäiseen markkinoille saattamiseen, mikä keventäisi toimitusketjujen loppupään, ns. jatkojalostusvaiheen toimijoiden ja (suurten) kauppaa käyvien, velvoitteita. Valtioneuvosto näkee tärkeänä keventää toimitusketjujen loppupään velvoitteita, sillä asetuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta on oleellista, että etenkin ensimmäistä kertaa tuotteita markkinoille saatettaessa asetuksen vaatimukset täyttyvät. Samalla tulisi kuitenkin varmistaa, että asetusmuutokset ja niiden toimeenpano käytännössä keventävät toimijoiden hallinnollista taakkaa.

Valtioneuvosto kannattaa vahvasti asetuksen EU:n viljelijöihin ja metsänomistajiin kohdistamien vaatimusten keventämistä. Komission muutosehdotukset keventäisivät alhaisen metsäkatoriskin maissa sijaitsevien mikro- ja pienien alkutuotannon toimijoiden raportointivelvoitteita sekä lykkäisi niiden osalta soveltamisen alkamista kuudella kuukaudella eteenpäin nykyisestä. Ehdotettujen kevennysten tosiasiallisia vaikutuksia ei ole tässä vaiheessa kuitenkaan mahdollista arvioida tarkasti. Valtioneuvosto katsoo, että mikro- ja pienien alkutuotannon toimijoihin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa tulisi pyrkiä keventämään, etenkin maissa, joissa asetuksen tarkoittama metsäkadon ja metsien tilan heikentymisen riski on merkityksettömän alhainen ja joiden metsäpinta-ala on vakaa tai kasvussa.

Komissio ehdottaa EU:n puutavara-asetuksen piirissä olevien mikro- ja pienien toimijoiden soveltamisen alkamisajankohdan yhtenäistämistä muiden hyödykeryhmien mikro- ja pienien toimijoiden soveltamisen alkamisen kanssa. Valtioneuvosto kannattaa tätä vahvasti, sillä on tärkeää, että myös metsä- ja puutuotesektorin pienet toimijat saavat lisää aikaa toimeenpanoon.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana komission ehdotusta valvonnan ja täytäntöönpanon keventämisestä soveltamisen ensimmäisten kuuden kuukauden aikana, joka antaa toimeenpanon alkuvaiheessa tarvittavaa joustoa niin toimijoille kuin myös toimivaltaisille viranomaisille. Valtioneuvosto voi myös kannattaa sisällöllisesti samanlaista tai samankaltaista kuuden kuukauden kevennetyn täytäntöönpanon sisällyttämistä asetukseen tilanteessa, jossa toimeenpanon siirtymäaikoja pidennettäisiin komission ehdotuksesta.

Valtioneuvosto korostaa nopeaa päätöksentekoa ratkaisun löytämiseksi, jotta asia ehditään käsitellä ennen nykyisen asetuksen soveltamisen alkamista. Ensisijaista olisi siirtymäajan jatkaminen, jotta aikaa asetuksen yksinkertaistamisen valmistelulla jäisi riittävästi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

EU:n metsäkatoasetusta sovelletaan sen keskeisten velvoitteiden osalta 30.12.2025 alkaen, kun sen soveltamista lykättiin 12 kuukautta asetuksella (EU) 2024/3234. Komissio ehdottaa nyt, että asetuksen soveltaminen alkaisi nykyisen aikataulun mukaisesti 30.12.2025 suurten ja keski suurten yritysten osalta, mutta mikro- ja pienille yrityksille siirtymäaikaa pidennetään nykyisen siirtymäajan lisäksi kuudella kuukaudella alkamaan 30.12.2026. Lisäksi komissio ehdottaa asetukseen tehtäväksi yksinkertaistavia sisältömuutoksia, joilla helpotetaan asetuksen

Valiokunnan lausunto YmVL 23/2025 vp

toimeenpanoa, kevennetään hallinnollista taakkaa ja vähennetään komission metsäkatoa koskevaan EUDR-tietojärjestelmään (EUDR, Deforestation-Free Products Regulation) kohdistuvaa kuormitusta sen toimivuuden varmistamiseksi. Erityisesti metsäkadon osalta matalariskisiksi luokitelluissa maissa toimivien mikro- ja pienten alkutuottajien raportointivelvoitteita ehdotetaan kevennettäväksi siten, että kertaluonteinen ilmoitus metsäkatovapaasta tuotannosta tietojärjestelmään riittää. Lisäksi komissio ehdottaa kevennettyä valvontaa ja täytäntöönpanoa soveltamisen ensimmäisten kuuden kuukauden ajaksi.

Ympäristövaliokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan kannattaa komission ehdotusta asetuksen soveltamisen lykkäämisestä ja sen toimeenpanon yksinkertaistamisesta. Viitaten asiassa aikaisemmin antamaansa lausuntoon (YmVL 7/2022 vp — U 12/2022 vp) valiokunta korostaa, että asetuksen tarkoittama sääntely on tärkeä avaus globaalin metsäkadon torjumiseksi. Maailmanlaajuisen metsäkadon ehkäisemiseksi tarvitaan tehokkaita toimia, sillä se vaikuttaa voimakkaasti sekä ilmaston lämpenemiseen että luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen. Metsäkato aiheuttaa globaalisti fossiilisten polttoaineiden käytön jälkeen toiseksi suurimmat kasvihuonekaasupäästöt. Maailman maalla elävistä lajeista noin 80 prosenttia elää metsissä, ja siksi biodiversiteetin säilyminen on sidoksissa metsien säilymiseen. Metsäkadosta lähes 80 prosenttia johtuu soijan, naudanlihan, palmuöljyn, kahvin ja kaakaon tuotannosta. Suuri osa metsäkadosta kytkeytyy kansainväliseen kauppaan, joten EU-tason toimilla voidaan puuttua tehokkaasti kansainväliseen kauppaan liittyvään metsäkatoon sekä kannustaa kestävämpien raaka-aineiden käyttöön ja luotettavampien toimitusketjujen rakentamiseen. Pitkän aikavälin tavoitteena on, että metsäkatoa aiheuttavien tuotteiden maahantuonti korvautuu kestävällä metsäkatovapaalla eurooppalaisella tuotannolla.

Jotta sääntelyllä saavutetaan mainitut tärkeät tavoitteet, sen tulee olla käytännössä toimeenpantavissa. Komission ehdotusten taustalla ovat nyt soveltamisen haasteet ja tietojärjestelmä, jonka toimivuuden varmistaminen on ratkaisevan tärkeää asetuksen toimeenpanon kannalta. Siten lisäämällä järjestelmän viimeistelyyn on perusteltu ja tarpeellinen. Valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin tarvetta nopealle päätöksenteolle, jotta sääntely saadaan mahdollisimman pian toimeenpantavaksi tarvittavalla tavoin yksinkertaistettuna ja kevennettyinä heikentämättä kuitenkaan merkittävästi asetuksen tavoitteita.

Muutosehdotukset

Sääntely koskee sellaisia tuotteita, jotka sisältävät nautaeläintä, kaakaota, kahvia, öljypalmua, kumia, soijaa tai puuta. Velvoitteet kohdistuvat toimijoihin, jotka saattavat tuotteet ensimmäistä kertaa markkinoille tai vievät niitä, sekä kauppaa käyviin tahoihin. Asetuksessa edellytetään, että hyödykkeet ja tuotteet ovat metsäkatoa aiheuttamattomia, ne on tuotettu tuotantomaaan lainsäädännön mukaisesti ja niistä on annettu asetuksen liitteen II mukainen asianmukaista huolellisuutta koskeva vakuutus eli niin sanottu due diligence -vakuutus.

Komissio ehdottaa toimeenpanon lykkäämistä mikro- ja pientuottajien osalta niille aiheutuvan hallinnollisen taakan helpottamiseksi. Tällä hetkellä erityisesti mikroyritysten joukossa arvioidaan olevan paljon sellaisia, jotka eivät edes tiedä kuuluvansa asetuksen soveltamisen piiriin. Asetuksen toimeenpanon lykkäämistä on pidetty perusteltuna, jotta saadaan lisää aikaa asetuksen tulkintojen selkiyttämiseen, tiedottamiseen ja toimijoiden riittävään neuvontaan.

Valiokunnan lausunto YmVL 23/2025 vp

Toimeenpanon selkeyden ja järjestelmien toimivuuden kannalta voi kuitenkin olla tarkoituksenmukaisempaa, että kaikilla toimijoilla on sama aikataulu, sillä käytännössä asetuksen velvoitteet tulevat alihankintaketjussa myös pieniä toimijoita koskeviksi silloin, kun suuret ja keski-suuret yritykset alkavat niitä noudattaa. Komissio ehdottaa EU:n puutavara-asetuksen piirissä olevien mikro- ja pienten toimijoiden soveltamisen alkamisajankohdan yhtenäistämistä muiden hyödykeryhmien vastaavien toimijoiden soveltamisen alkamisen kanssa. Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että myös metsä- ja puutuotesektorin pienet toimijat saavat lisäaikaa toimeenpanoon.

Suomi on täytäntöönpanoasetuksessa määritelty alhaisen riskin maaksi, joten Suomessa tuotettujen tuotteiden osalta voidaan soveltaa asetuksen 13 artiklassa tarkoitettua yksinkertaistettua asianmukaisen huolellisuuden menettelyä. Sen mukaan toimijoilla on velvollisuus kerätä tietoja, jotka osoittavat, että hyödykkeet ja tuotteet ovat asetuksen vaatimusten mukaisia (9 artikla), mutta 10 artiklan mukaista riskien arviointia ja niiden vähentämistä (11 artikla) ei edellytetä, ellei erityistä tarvetta ilmene. Valiokunta pitää kannatettavana komission ehdottamaa hallinnollisen taakan keventämistä sääntelyn yksinkertaistamisella. Ehdotettu toimijan määritelmää koskeva muutos (artikla 2, uudet alakohdat 15 a ja 15 b) tarkoittaa sitä, että mikro- ja pienet yritykset toimiessaan alhaisen riskin maassa omilla maillaan ilmoittavat vain kertaluonteisesti tuotteidensa olevan metsäkatovapaita ja silloinkin yksinkertaistetussa muodossa. Yksinkertaistettua raportointikäytäntöä arvioidaan sovellettavan lähes kaikkiin maanviljelijöihin ja metsänomistajiin. Toisaalta pienten yritysten määritelmän mukaisesti soveltamisala kattaa melko isojaakin yrityksiä, joilla tase on enintään 5 miljoonaa euroa, liikevaihto enintään 10 miljoonaa euroa ja työntekijöitä enintään 50. Olennaista on kuitenkin myös vaatimusten kohdentaminen tuotteen ensimmäiseen markkinoille saattamiseen, mikä keventää toimitusketjun loppupään velvoitteita.

Valiokunta korostaa, että metsäkatolasetus liittyy Suomessa vain naudanlihan tuotantoon ja luonnonmetsien hakkuisiin. Asetus ei rajoita muuta maankäyttöä Suomessa. Tavalliset nautatilalliset eivät ole asetuksessa tarkoitettuja hyödykkeitä markkinoille saattavia toimijoita, mutta tilamyyntiä harjoittaville nautatiloille voi koitua hallinnollista rasitetta erityisesti edellä mainittujen vakuutusten toimittamisesta komission tietojärjestelmään. Naudanlihan suoramyyntiä eli tilamyyntiä harjoittavia nautakarjatilajoja on Suomessa Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan 300—500.

Metsäkadon määrittely

Yleisellä tasolla metsäkadolla tarkoitetaan maankäytön muutosta muuhun käyttöön eli metsän raivaamista pysyvästi esimerkiksi rakentamiseen, infrastruktuuriin tai maatalouskäyttöön. Suomessa vuosittainen metsäkatko on vaihdellut noin 10 000—14 000 hehtaarin välillä. Yli puolet metsäkadosta on rakentamisesta johtuvaa ja noin kolmannes maatalouteen liittyvää. Esimerkiksi vuosina 2021—2023 metsiä on raivattu maatalouskäyttöön yhteensä hieman alle 3 000 hehtaaria vuodessa, josta 60 prosenttia on nautakarjalouden tuotantosuuntien tarpeisiin.

Metsäkatolasetuksessa metsäkatko on määritelty suppeammin ja se tarkoittaa vain metsän muuntamista maatalouskäyttöön. Asetuksen mukaista metsäkatkoa ei sen sijaan ole metsän muuntaminen rakentamisen, teollisuuden, energiantuotannon, teiden tai muiden yhteiskunnan

Valiokunnan lausunto YmVL 23/2025 vp

teknisten perusrakenteiden käyttöön. Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan asetuksen ohjausvaikutus maataloudesta aiheutuvaan metsäkatoon jää Suomessa vähäiseksi, koska velvoite asianmukaisesta huolellisuudesta koskee vain asetuksen piirissä olevaa seitsemää hyödykettä, eikä se siten estä raivatun pellon muuta maatalouskäyttöä. Riski asetuksen vaatimusten vastaiselle metsäkadolle on Suomessa pieni. Metsän raivaamista maatalouskäyttöön on viime vuosina Suomessa ollut vuosittain muutamia tuhansia hehtaareita. Näiltä maatalouskäyttöön siirtyneiltä kohteilta korjattua puutavaraa ei asetuksen määritelmien perusteella välttämättä voisi saattaa markkinoille, mikäli on perusteltua olettaa ennen markkinoille saattamista, että alue olisi siirtymässä asetuksen tarkoittamaan maatalouskäyttöön. Näiltä kohteilta saatava raakapuu ei määrällisesti ole merkittävä metsäteollisuuden puunhankinnan näkökulmasta, mutta maanomistajille tällaisista kohteista aiheutuisi mahdollisesti puukauppatulojen menetys. Omaan käyttöön tällaisilta kohteilta tulevaa puuta olisi edelleen mahdollista käyttää.

Metsien tilan heikkenemisellä tarkoitetaan asetuksessa metsän rakenteellista muutosta, jossa ikimetsä tai luontaisesti uudistuva metsä muuttuu plantaasiksi tai muuksi puustoiseksi maaksi. Vastaavasti metsien tilan heikkeneminen tapahtuu, mikäli ikimetsä muuttuu viljelymetsäksi. Ikimetsällä¹ asetuksessa tarkoitetaan luontaisesti uudistunutta, luontaisista puulajeista koostuvaa metsää, jossa ei näy selviä merkkejä ihmisen toiminnasta ja jossa ekologiset prosessit eivät ole merkittävästi häiriytyneet. Metsäkatoasetukseen sisältyvän metsien tilan heikkenemistä koskevan määritelmän ei ennakoida rajoittavan merkittävästi metsien käyttömahdollisuuksia nykyisin puuntuotannon käytössä olevilla alueilla Suomessa. Merkittävin tarkasteltava muutos on ikimetsien, eli luonnontilaisten metsien, muuttuminen viljelymetsiksi, mikä on asetuksen mukaan metsien tilan heikentämistä. Näiden pinta-ala puuntuotannon alueella on kuitenkin varsin pieni, noin 49 000 hehtaaria.

Pystypuu ei ole asetuksen tarkoittama tuote, joka saatetaan markkinoille. Puukaupassa asetuksen tarkoittama toimija olisi käytännössä se taho, joka ensimmäistä kertaa saattaa markkinoille puuhyödykkeestä valmistetun tuotteen, esimerkiksi raakapuun tai polttoon menevän puun. Markkinoille saattava taho voi kauppataavasta riippuen vaihdella. Suomessa puukauppaa tehdään sekä pystykauppana, jossa ostaja vastaa pääsääntöisesti hakkuuseen ja tuotteen toimitukseen liittyvistä käytännön kysymyksistä, että hankintakauppana, jossa metsänomistaja itse vastaa hakkuista ja puutavaran toimituksesta tienvarteen². Asetuksen tulkintaa tarkentavan komission julkaiseman ohjeistuksen perusteella on arvioitu, että pääsääntöisesti Suomessa pystykaupassa raakapuun markkinoille saattaja on puun ostaja.

Komission ohjeistuksen perusteella on myös arvioitu, että Suomen olosuhteissa nautakarjan pitoa varten rakennettava navetta ja sen yhteyteen rakennettava jaloittelutarha sekä tuotannon edellyttämät muut välttämättömät rakennukset tai rakennelmat, kuten lanta- ja rehuvarasto,

1 Metsien luokittelu ikimetsiksi, viljelymetsiksi, plantaaseiksi ja muuksi puustoiseksi maaksi perustuu metsäkatoasetuksessa FAO:n metsien luokitteluun. Näitä käsitteitä ei käytetä perinteisesti suomalaisessa metsänhoidossa. Ikimetsän kaltaisista metsistä käytetään Suomessa rinnasteisesti myös termejä luonnontilainen metsä ja primäärimetsä (primary forest).

2 Pystykaupassa myyjä luovuttaa metsänhakkuusopimuksella ostajalle oikeuden hakata ja kuljettaa kaupan kohteena olevat puut pois metsästä sovitun ajan kuluessa. Hankintakaupassa myyjä sitoutuu omalla kustannuksellaan toimittamaan sovitun määrän mitta- ja laatuvaatimusten mukaista puuta sovittuihin varasto- paikkoihin sovittuna aikana.

Valiokunnan lausunto YmVL 23/2025 vp

voidaan sijoittaa metsämaalle ilman, että sitä katsotaan muuntamiseksi maatalouskäyttöön ja näin ollen aiheuttavan asetuksen mukaista metsäkatoa. Rakentamisessa tulee huomioida ohjeen viittaus välttämättömään vähimmäispinta-alaan sekä se, että metsän luokittelu ei muutu, eli että jäljelle jäävä ala edelleen täyttää metsän määritelmän.³

Lopuksi

Valiokunta kiirehtii valtioneuvoston tavoin päätöksentekoa asiassa. Komission muutosehdotukset asetukseen vähentävät toimijoiden hallinnollista taakkaa heikentämättä asetuksen tärkeitä ilmasto- ja luontotavoitteita. Trooppinen metsäkato pahentaa ilmastomuutosta, joten on tärkeää, ettei EU:n kysyntä osaltaan kiihdytä sitä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 12.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
varapuheenjohtaja Pinja Perholehto sd
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Marko Asell sd
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahti kok
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

³ HE 77/2025 vp laiksi EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista sekä siihen liittyviksi laeiksi, s. 42.

Valiokunnan lausunto YmVL 23/2025 vp
Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Kannatamme metsäkatoasetuksen tavoitteita sekä asetuksen tehokasta toimeenpanoa kansallisella lainsäädännöllä. Euroopan ja Suomen tulee olla osa ratkaisua, jolla globaaliin metsäkatoon puututaan. Metsäkatoasetus ei kohtuuttomasti rajoita maa- eikä metsätaloutta Suomessa, koska se liittyy vain naudanlihan tuotantoon ja luonnonmetsien hakkuisiin. Asetus ei rajoita muuta maankäyttöä Suomessa. Suomen kannattaa olla edelläkävijä eikä tulla tunnetuksi vastuullisuuslainsäädännön jarruttajana.

Metsäkatoasetuksen toimeenpanon aikataulussa on ollut haasteita. Asetuksen mukaiset velvoitteet ovat olleet monille toimijoille kokonaan uusia, asetuksen tulkintaan on liittynyt merkittäviä epäselvyyksiä ja komission tietojärjestelmissä on ollut puutteita. Komissio on tehnyt asetukseen useita joustoja, ja nykyinen ehdotus vähentää yritysten hallinnollista taakkaa roimasti. Olemme samaa mieltä, että pienille toimijoille ei tule asettaa kohtuuttomia vaatimuksia esimerkiksi raportoinnin suhteen. Suomessa on jo aiemmin tulkittu, että tavalliset pienet metsänomistajat ja nautatilalliset eivät muutenkaan ole asetuksen tarkoittamia hyödykkeitä markkinoille saattavia toimijoita.

Komission lokakuun esitys on hyvä kompromissi, jonka taakse jäsenmaat ja parlamentti voidaan saada. Esitys on hyvä myös suomalaisen yhteiskunnan ja talouden kannalta, koska se huomioi yritysten huolet mutta pitää voimassa globaalit ilmasto- ja luontotavoitteet. Kannatamme komission esitystä, ja Suomen kanta tulisi olla sen mukainen, eikä Suomen tule hakea enää lisää lykkäystä toimeenpanoon.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon ja edistää metsäkatoasetuksen ripeää toimeenpanoa.

Helsingissä 12.11.2025

Pinja Perholehto sd
Marko Asell sd
Eveliina Heinäluoma sd
Johan Kvarnström sd

Valiokunnan lausunto YmVL 23/2025 vp
Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Komission lokakuussa antamassa metsäkatoasetuksen muutosehdotuksessa (COM(2025) 652 final) ehdotetaan jälleen EU:n metsäkatoasetuksen soveltamisen osittaista lykkäämistä sekä tiettyjä yksinkertaistamistoimia asetuksen "sujuvan täytäntöönpanon varmistamiseksi". Komission esityksessä esitetään muun muassa toimitusketjujen alkupään jälkeisten toimijoiden velvoitteiden keventämistä sekä kevennettyä ilmoitusmenettelyä asetuksen mukaisille mikro- ja pienille alkutuottajille.

Muutosehdotuksia on perusteltu muun muassa asetuksen toimeenpanon aiheuttamalla, komission tietojärjestelmiin kohdistuvalla kuormituksella, mutta on selvää, että tämänkaltaisia IT-ongelmia ei voida pyrkiä ratkaisemaan asetusta vesittämällä, kuten komissio nyt esittää. Lain vesittäminen vaarantaa asetuksen tavoitteiden saavuttamisen ja rankaisee niitä yrityksiä, jotka ovat jo investoineet vastuullisuuteen ja sopeuttaneet toimintansa asetukseen.

Emme voi yhtyä valiokunnan lausuntoon, sillä emme suurelta osin kannata komission esitystä emmekä valtioneuvoston siihen ottamaa kantaa. Metsäkatoasetus on olennainen työkalu EU:n haitallisten ympäristövaikutusten hillitsemiseksi ja metsien turvaamiseksi ympäri maailman, ja komission esitys pitää sisällään merkittävän riskin näiden tavoitteiden vaarantumiseksi. Se herättää uusia kysymyksiä asetuksen tulkinnasta ja katsoaksemme heikentää luottamusta EU-lainsäädännön ennakoitavuuteen ja pysyvyyteen. Valiokunnan saamien asiantuntijalausuntojen mukaan komission muutosehdotusten käytännön vaikutukset ovat epäselviä, eikä niiden arviointiin ole varattu tarpeeksi aikaa.

Komission esityksen mukaan metsäkatoasetuksen soveltaminen alkaisi suurten ja keskisuurten yritysten osalta 30.12.2025 ja mikro- ja pienyritysten osalta vuotta myöhemmin 30.12.2026. Mikro- ja pienyritysten kohdalla soveltamisen alun lykkääminen ei kuitenkaan välttämättä käytännössä toteudu, sillä suuret ja keskisuuret yritykset, jotka toimivat mikro- ja pienyrityksiin nähden arvoketjun myöhemmissä vaiheissa, tarvitsevat asetuksen velvoitteiden täyttämiseksi tiettyjä tietoja mikro- ja pienyrityksiltä. Tämän vuoksi olisi tarkoituksenmukaista, että asetuksen soveltaminen alkaisi samaan aikaan kaikenkokoisille yrityksille.

Komissio ehdottaa EU:n puutavara-asetuksen piirissä olevien mikro- ja pienten toimijoiden soveltamisen alkamisajankohdan yhtenäistämistä muiden hyödykeryhmien vastaavien toimijoiden soveltamisen alkamisen kanssa. Emme yhdy valiokunnan näkemykseen, jonka mukaan on tärkeää, että myös metsä- ja puutuotesektorin pienet toimijat saavat lisäaikaa toimeenpanoon.

Toimeenpanon aloittamista kokonaisuudessaan ei saa enää lykätä, jotta metsäkatoasetuksessa linjattujen tavoitteiden saavuttaminen ei vaarannu. YK:n ilmastokokouksessa yksi tärkeimmistä tavoitteista on tehdä sitova päätös trooppisen metsäkadon lopettamisesta vuoteen 2030 mennessä. Aika tavoitteiden saavuttamiseksi ja metsien turvaamiseksi on kortilla. Metsäkato ja metsien ekologisen tilan heikentäminen pitää lopettaa mitä pikimmiten.

Valiokunnan lausunto YmVL 23/2025 vp
Eriävä mielipide 2

Asetuksen "toimijan" määritelmää koskeva muutos tarkoittaa sitä, että mikro- ja pienet yritykset ilmoittaisivat vain kertaluonteisesti tuotteidensa olevan metsäkatovapaita ja silloinkin yksinkertaistetussa muodossa. Komission mukaan tämän yksinkertaistetun raportointikäytännön piirissä olisi lähes 100 prosenttia EU:n maanviljelijöistä ja metsänomistajista. Samaan aikaan "pienien yritysten" määritelmän takia mukana olisi melko isojakin yrityksiä, joilla tase on enintään 5 miljoonaa euroa, liikevaihto enintään 10 miljoonaa euroa ja työntekijöitä enintään 50. Yhdyimme siihen näkemykseen, että aidosti pienille alkutuottajille ei saa koitua kohtuutonta hallinnollista taakkaa, mutta komission esittämä kokonaisuus ei ole oikea tapa tämän tekemiseksi.

Kertaluonteinen yksinkertaistettu raportointivelvoite tulisi sovellettavaksi samoin edellytyksin myös sellaisissa metsävarojen ja biodiversiteetin kannalta merkittävässä kolmansissa maissa kuin Kiinassa, Intiassa ja Kongossa, koska myös niissä metsäkadon riski on EU:n täytäntöönpanoasetuksessa oletettu matalaksi. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoidenkin mukaan tämän voi olettaa heikentävän metsäkatoasetuksen vaikuttavuutta.

Alkutuotannon mikro- ja pientoimijoita vaadittaisiin asetusmuutoksen liitteen III mukaan raportoimaan maantieteellisten koordinaattien sijaan "maa-alueiden postiosoite tai maantieteellinen sijainti, joilla alkutuotannon mikro- ja pientoimija tuottaa asianomaisia hyödykkeitä". Pelkän postiosoitteen ilmoittaminen todennäköisesti vaikeuttaa olennaisesti sen verifiointia, onko tuote aiheuttanut metsäkatoa vai ei, joten emme voi kannattaa tätäkään muutosehdotusta.

Metsäkatoasetus ei kohtuuttomasti rajoita maa- eikä metsätaloutta Suomessa, koska velvoite asianmukaisesta huolellisuudesta koskee vain asetuksen piirissä olevaa seitsemää hyödykettä, eikä se siten estä raivatun pellon muuta maatalouskäyttöä. Riski asetuksen vaatimusten vastaiselle metsäkadolle on Suomessa pieni. Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan asetuksen ohjausvaikutus maataloudesta aiheutuvaan metsäkatoon jää Suomessa vähäiseksi. Asetuksen vesittämistä ei voida siis perustella kohtuuttomilla Suomeen kohdistuvilla vaikutuksilla.

Suomen ei tule valtioneuvoston kannan mukaisesti ehdottaa joustoja metsäisille maille, joissa metsäkatoriski on pieni. Matalan riskin maat on asetuksen kattamien hyödykkeiden ja tuotteiden osalta jo luokiteltu matalan riskin maiksi, ja Suomi on tällä listalla. Jos asetuksen soveltamisalaan kuuluviin hyödykkeisiin tai tuotteisiin kytkeytyvä metsäkato jossakin maassa on hyvin vähäistä, metsäkadon torjuminenkin vaatii tältä maalta vain vähän.

Emme kannata valtioneuvoston linjausta, jonka mukaan "Suomi voi tarvittaessa tukea myös muita asetukseen ehdotettavia muutoksia, jotka lisäävät sääntelyn joustavuutta ja/tai keventävät asetuksen toimeenpanoon liittyvää hallinnollista taakkaa". Nämä sisältävät riskin asetuksen tavoitteiden vaarantumisesta. Enempää lisääaikaa tai lisämuutoksia ei tarvita. Suomalaiset yritykset pystyvät noudattamaan metsäkatoasetusta, eikä Suomen huoltovarmuus tai kilpailukyky tästä kärsi. Kansallisen lainsäädännön on oltava johdonmukaista, ja Suomen tulee olla edelläkävijä eikä tulla tunnetuksi vastuullisuuslainsäädännön jarruttajana.

Valiokunnan lausunto YmVL 23/2025 vp
Eriävä mielipide 2

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12.11.2025

Mai Kivelä vas
Jenni Pitko vihr